

ЧЕТВЕРТИЙ З'ЇЗД ІСТОРИКІВ МЕДИЦИНИ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

ОПАРІН О.А.^{1,2}, проф., БАРАН Д.^{1,3}, проф., генеральний секретар Міжнародного товариства істориків медицини, РОГОЖИН Б.А.^{1,2}, доц., БЕЛОЗЬОРОВ І.В.^{1,4}, проф., КОРЖ О.М.^{1,4}, проф., МАЗУР І.П.^{1,5}, проф., РОБАК І.Ю.^{1,6}, проф., ВАСИЛЬЄВ К.К.^{1,7}, проф.

¹Українська академія історії медицини, Україна

²Харківська медична академія післядипломної освіти, м. Харків, Україна

³Міжнародне товариство істориків медицини, м. Страсбург, Франція

⁴Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, м. Харків, Україна

⁵Національний університет охорони здоров'я України ім. П.Л. Шупика, м. Київ, Україна

⁶Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна

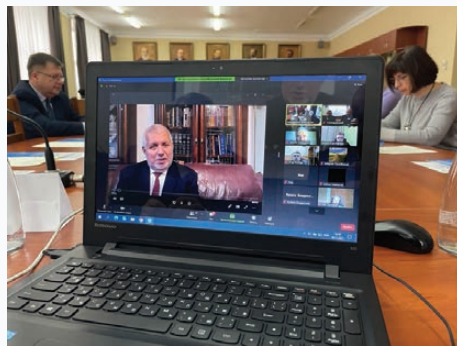
⁷Одеський національний медичний університет, м. Одеса, Україна

У Харкові 3–4 листопада 2021 року відбувся **Четвертий з'їзд істориків медицини з міжнародною участю**, присвячений 30-й річниці незалежності України та 160-й річниці Харківського медичного товариства. Урочисте відкриття з'їзду відбулося у колонній залі Північного корпусу Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Організаторами форуму виступили: Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, Українська академія історії медицини, Харківське медичне товариство, Міжнародне товариство істориків медицини (Страсбург, Франція), Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця, Товариство істориків медицини Латвії (Рига, Латвія), Харківська медична академія післядипломної освіти, Одеський національний медичний університет, «Вітек — рух до довголіття та якості життя» (Хайфа, Ізраїль), Інститут історії медицини Ризького державного університету (Рига, Латвія), Харківський НДІ судових експертиз ім. проф. М.С. Бокариуса, Академія соціальних наук України, Центр медичного краєзнавства ім. проф. В.Д. Отмановського.

Учасників Четвертого з'їзду істориків медицини України привітали: генеральний секретар Міжнародного товариства істориків медицини (Страсбург, Франція) **проф. Д. Баран**, ректор Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна **професор Т.Є. Кагановська**, голова Харківського медичного товариства **проф. М.О. Корж**.

Також з привітаннями виступили зарубіжні учасники з'їзду: **проф. А. Жаловага (Польща)**, **проф. Ю. Салакс (Латвія)**, **проф. І. Стамблер (Ізраїль)**, **проф. П. Химінец (Німеччина)**, **проф. П. Шимек (Чехія)**.

Проф. П. Шимек (Прага, Чехія)

З вітальними словами до учасників з'їзду звернувся голова вченої ради медичного факультету ХНУ ім. В.Н. Каразіна **проф. І.В. Белозьоров** і голова Харківського обласного комітету профспілок медичних працівників **доц. А.В. Благовещенська**.

Харківська делегація

Проф. М.О. Корж, проф. І.В. Белозьоров, проф. О.А. Опарін

Засідання з'їзду відбувалися у змішаному режимі із дистанційною участю зарубіжних учасників та частини доповідачів і аудиторії з інших міст України.

Проф. І.В. Белозьоров, доц. **Б.А. Рогожин** презентували роботу «Харківський університет та брати Шумлянські», у якій було наведено порівняльне дослідження біографій видатних лікарів і вчених братів Олександра та Павла Шумлянських. Показано, що вони зробили значний внесок у розвиток і вдосконалення вищої медичної освіти в Російській імперії на межі XVIII–XIX століть. Їх діяльність сприяла переходу від підготовки лікарів у госпітальних школах до академічного навчального процесу, що створило основу для формування університетської медичної освіти. Олександр Шумлянський роз-

робив, а Павло безпосередньо взяв участь у впровадженні системи вищої медичної освіти в Харківському університеті, де першим обіймав посаду декана медичного факультету.

Проф. О.А. Опарін виступив із доповіддю «Пігмеї: медико-історичний аспект». Автор розповів, що комплексні дослідження історії, історії медицини, археології та антропології свідчать, що предки пігмеїв були людьми стандартних антропометричних параметрів і стояли на високому рівні розвитку, побудувавши класове суспільство та міста.

Проф. О.А. Опарін

Було чітко показано, що фізична та духовна деградація стародавньої цивілізації, унаслідок якої сформувалися пігмеї, стала результатом тривалого порушення як біологічних, так і моральних законів. Було продемонстровано,

Проф. С.Б. Сорочан

що цивілізація пігмеїв має прямий взаємозв'язок між духовною та фізичною деградацією і повністю підтверджує тезу про те, що відкидання моральних законів веде не лише до духовного, а й до фізичного виродження.

Проф. С.Б. Сорочан презентував роботу «Візантієць в «долині смертної тіні» (псалом 22). Автором була зроблена спроба узагальнити уявлення візантинців про причини і рівні смертності у Візантії.

Доведено, що рівень середньої тривалості життя був цілком типовим для античного і середньовічного суспільства і не відрізнявся від епохи неоліту. Зазвичай смерть наставала в межах 20–40 років, у найбільш продуктивний період життя. Таким чином, візантійське суспільство залишалося досить молодим. При високому рівні народжуваності кількість дітей, які досягли дорослого віку, як правило, не перевищувала двох на сім'ю. Передчасні смерті були викликані епідеміями інфекційних хвороб, екологічними, стихійними лихами, нещасними випадками, вбивствами, війнами. В останньому випадку 90 % померлих були жертвами хвороб, голоду і холоду, а не бойових чи насильницьких дій. Узагалі візантійські можновладці, представники світської та церковної влади поводитись дуже розумно, намагаючись уникати зайвого насильства і людських втрат.

Проф. І.П. Мазур презентувала багатю ілюстровану доповідь «Здоров'я жінки в антропоморфній пластиці Трипільської культури»: оригінальне дослідження, яке об'єднало системні дослідження численних артефактів цього історичного цивілізаційного періоду. Показано, що цій соціальній культурі була притаманна така риса, як збереження жіночого здоров'я та захист жінки-матері як надважливого чинника суспільного розвитку.

Проф. М.О. Корж у доповіді «Наукова спадщина Леонардо да Вінчі і сучасна кардіологія» показав, що Леонардо да Вінчі проводив дослідження людських органів протягом усього свого життя. Його схеми і начерки черепа, скелета, м'язів і основних органів становлять незліченну кількість написаних сторінок. Ще більше місця в його особистих щоденниках займають теорії про те, як всі органи людини функціонують. Сучасні розтини серця показують, що Леонардо мав рацію щодо багатьох аспектів його функціонування. У 2020 році вченим вдалося розкрити таємницю людського серця Леонардо да Вінчі. Виявилось, що мережа з м'язових волокон, які називаються трабекулами, вистилає внутрішню по-

верхню серця і, як було показано на його малюнках, впливає на сприятливе функціонування серця.

Член-кор. УАІМ С.Б. Молчанов у роботі «Біблійна концепція здоров'я та її роль у приватній системі охорони здоров'я зарубіжних країн» показав, що вірування є важливим чинником формування суспільного ставлення до здоров'я. Цей чинник впливає як на поведінку окремих особистостей, так і на діяльність державних інституцій, формуючи відповідну культуру суспільства щодо особистої та громадської гігієни, збереження здоров'я, формування здорових умов у житлі та на робочих місцях.

Проф. І. Стамблер презентував роботу «Розвиток біомедичної геронтології в Україні — історичний пріоритет». Він акцентував увагу на тому, що розвиток держави вимагає збереження пам'яті щодо історичних досягнень української науки. Було доведено, що це створює підґрунтя та посилює ініціативи щодо розвитку науки майбутнього. З цього погляду історія медицини, як особлива академічна дисципліна, має життєво важливе академічне значення, оскільки допомагає відстежити наукові досягнення минулого і на їх підґрунті робити висновки щодо пріоритетів майбутнього національного розвитку. Автором доведено, що біомедицина геронтологія є однією із найважливіших наукових історичних цінностей і пріоритетів України у глобальному масштабі. Доведено, що сьогодні біомедицина геронтологія набуває великого значення щодо розвитку держави в цілому, при вирішенні економічних та соціальних проблем, викликаних наявними демографічними проблемами.

Проф. А.І. Курченко у роботі «Чернівецька медицина: погляд через століття» презентував ілюстровану історію еволюції організації та технологічного удосконалення медичної допомоги населенню. Робота містить багато посилань на біографічні дані особистостей, відомості про конкретні заклади, міста, видатні події, що створює цілісну картину еволюційного розвитку медичної культури цього регіону.

Група авторів з Білорусі: **проф. Н.Є. Хильмончик, О.В. Мосін, А.В. Жигимонт, А.І. Верховодко** — подала цікаве оригінальне дослідження «Малярія як біологічна зброя нацистської Німеччини під час Другої світової війни». Був наведений історичний матеріал про спробу застосування нацистами Німеччини у роки Другої світової війни специфічної біологічної зброї. Показані конкретні дослідження, що були проведені у той час, щодо можливості розробки та застосування з наступальними цілями цієї біологічної зброї. Зокрема, були проведені досліди щодо можливості збереження біологічної активності комарів *Anopheles maculipennis* у складних умовах зовнішнього середовища (температура, вологість, висота над рівнем моря — транспортування у літаку). Було розроблено план щодо створення штучного біологічного домінування *Anopheles labranchiae* на території Паданських боліт. Проте його здійснення було припинено завдяки протиепідемічним та профілактичним заходам, які були реалізовані у підрозділах англо-американських військ під час їх інтенсивного наступу.

Проф. К.І. Карпенко

У доповіді та презентації **проф. К.І. Карпенко** «Гендерний вимір медичної освіти: минуле, сьогодення, перспективи» було наведено цікавий матеріал щодо формування сучасного складу кадрових ресурсів системи охорони здоров'я, місця та перспектив гендерних аспектів у розвитку медичної галузі в цілому та її окремих структур.

Доповідь **доц. Г.Л. Демочко, проф. І.Ю. Робака** «Меморіал професора П.І. Шатілова (до сотих роковин смерті)» стосувалася питання щодо дослідження біографії видатного лікаря, вченого і викладача в контексті методології медичного краєзнавства. Зокрема, увагу авторів привернув фінальний період його життя саме під час епідемії тифу 1919–1921 рр. Вони показали цей період на фоні складного історичного процесу, який включав події Громадянської війни та перші місяці ще хиткої громадянської згоди. Було показано, що життя П.І. Шатілова як лікаря і громадянина є яскравим прикладом соціальної відповідальності, що вартий наслідування.

У повідомленні, яке підготував **Б.В. Ткач** (Управління охорони здоров'я Хмельницької міської ради, ГО «Лікарський клуб імені Степана Руданського», м. Хмельницький), «Лікар-просвітянин Кость Солуха» йшлося про життя та діяльність громадсько-громадянського діяча, про його участь у становленні та організації лікарської підготовки на Поділлі.

Проф. К.К. Васильєв, доц. Ю.К. Васильєв презентували роботу «Історія організації кафедри гігієни, медичної поліції, медичної географії, статистики у Київському університеті». У роботі з'ясовано основні етапи організації кафедри гігієни, медичної поліції, медичної географії та статистики в Університеті Св. Володимира в Києві. Історично охоплено період 1863–1872 рр., коли відбулося становлення цього напрямку. Описані події тісно пов'язані із іменем видатного вченого-гігієніста В.А. Субботіна. Описано низку подій — від обговорення питання про створення кафедри на засіданнях медичного факультету і ради університету до часу, коли В.А. Субботін став професором цієї кафедри.

Доповідь **доц. В.С. Гриновця і доц. У.Д. Телішевської** «Життя, присвячене стоматологічній науці. Професорові Макєєву Валентину Федоровичу — 80» присвячена ювілею видатної особистості, яка зробила великий внесок у становлення та розвиток вітчизняної стоматологічної науки, освіти та організації медичної допомоги. Валентин Федорович — представник першого випуску стоматологічного факультету

Проф. М.А. Балаклицький

Львівського державного медичного інституту 1963 р. У роботі показане формування однієї із відомих медичних наукових та освітніх вітчизняних шкіл та роль її засновника.

У доповіді «Медичний факультет Львівського університету. 1661–1773» **доц. В.С. Гриновець** та лікар-стоматолог **В.В. Бумаєнко** розповіли про історію та досвід роботи львівської медичної школи та внесок ордену єзуїтів у її заснування та розвиток. Це утворило підґрунтя для подальшого створення у ХХ ст. лікарського навчання, і зокрема сучасної вищої медичної школи, у Львові.

Увагу учасників з'їзду привернула доповідь «Містична медицина та Біблія», яку підготував **проф. М.А. Балаклицький**. У роботі порушене питання щодо професійної, наукової та громадської оцінки напряму «нетрадиційна медицина». Автор чітко показав, що це комплекс маніпуляцій, що спирається на передумови, які не мають достатніх доказів. Відмічено також, що ці підходи, тим не менше, мають велику популярність серед широких верств населення. Розглянуто і комерційне підґрунтя щодо застосування таких підходів.

Низку даних щодо створення та становлення в Харкові ДУ «Інститут проблем ендокринної патології ім. В.Я. Данилевського НАМН України» навела **проф. О.А. Гончарова** у доповіді «Історія харківської школи ендокринології». Показаний внесок інституту та його засновника у розвиток вітчизняної та світової ендокринології, у створення в Україні системи ендокринологічної допомоги населенню та у вирішення проблеми післядипломної підготовки спеціалістів-ендокринологів. Досліджено особистий внесок вчених інституту у розробку фундаментальних та прикладних аспектів ендокринології.

Про діяльність органів земського самоврядування Київської губернії в розбудові охорони здоров'я на початку ХХ ст. розповів кандидат історичних наук **Г. Андріяка**. Матеріал надано на великій базі Музею історії міста Києва. Показані проблеми часу становлення інституту, самоврядування у великому місті та його діяльність у сфері охорони здоров'я, у реалізації права громадян на здоров'я. Ця історична ретроспектива має не тільки пізнавальне значення, а й практичний сенс для сучасних організаторів охорони здоров'я, діячів місцевого самоврядування та політиків.

Доц. Д.К. Милославський виступив з історико-медичним нарисом «Харківське медичне товариство: гортаючи сторінки історії (до 160-річчя утворення товариства)». У роботі висвітлюється діяльність

Проф. О.А. Гончарова

Презентація доц. Д.К. Милославського

ність закладів охорони здоров'я Харкова до та після створення у 1861 році Харківського медичного товариства, наводяться дані щодо його засновників, видатних особистостей та корифеїв терапевтичної школи, з якими пов'язана діяльність товариства, його президентів, акцентується увага на сучасному етапі діяльності Харківського медичного товариства, його лікарняному фонді та будівлях, видавничій діяльності товариства.

Продовженням теми лікарського самоврядування стало повідомлення **доц. З.П. Петрової** «Ініціатор створення Харківського медичного товариства професор В.Ф. Грубе». Було розглянуто біографію та професійний шлях засновника Харківського медичного товариства (ХМТ) професора В.Ф. Грубе. Показано зв'язок між його соціальною та клінічною діяльністю. Професор В.Ф. Грубе очолював Харківське медичне товариство протягом 22 років. Його посада і робота визначили напрямки розвитку ХМТ у клінічній, науковій і промисловій сферах. Як громадський діяч професор В.Ф. Грубе мав авторитет серед колег, представників влади та широких верств суспільства.

Повідомлення «Система охорони здоров'я епохи непу», яке підготував **доц. Б.А. Рогожин**, було присвячено складному періоду у вітчизняній історії медицини — 1923–1932 рр., коли суспільно-економічний уклад України можна було назвати державним капіталізмом. У системі охорони здоров'я залишався певний прошарок приватних структур — аналогів сучасних ФОПів, а більшість медичних закладів діяла як підприємства. Показано, що організація громадської охорони здоров'я базувалась на засадах державного соціального медичного страхування, провайдером якого була державна структура «Робоча медицина» («Рабмед»).

Доклад **проф. К.М. Гамалії** «Mens sana in corpore sano» був присвячений положенням концепції професора Харківського університету І.П. Скворцова щодо збереження здоров'я народу. Головним чинником у цьому розглядалось забезпечення та виконання приписів гігієни. У свою чергу, наявність культури гігієни

ни розглядалась як важливий критерій цивілізації. Також показано, що основи гігієнічних знань були сформовані за античних часів у Греції, де вони з успіхом знаходили застосування.

У доповіді «Особливості формування вчення еugenіки» доктор **А. Пешеліс** (Рига, Латвія) розповів про факти застосування інструментів науки для виправдання нацистської ідеології. Вчення, яке виникло спочатку як романтичний напрям щодо покращання природи людини, в руках злочинців набуло властивостей теорії расового відбору, виправдання дискримінації за національною ознакою. Автор показав приклади того, як залучені до цих варварських дослідів лікарі з ризиком для свого життя у численних випадках допомагали жертвам нацистського свавілля.

Від Центру медичної статистики Міністерства охорони здоров'я України **О.А. Євдокіменко** навів «Аналіз окремих показників стану здоров'я населення України у XXI столітті». У роботі проведено порівняльне дослідження показників звітної статистичної інформації. Окремі показники стану здоров'я населення досліджені за динамікою по регіонах світу і в Україні зокрема. Проведено аналіз показників чинників смертності від окремих захворювань серед населення України та динаміки госпіталізації за даними з 2000 року.

Роботу, присвячену пам'яті **Ю.Р. Пенського**, відомого хірурга-клініциста кінця XIX — початку XX сторіччя, подала доц. **Ж. Перцева**: «Ю.Р. Пенський — хірург і декан медичного факультету Харківського університету». Доля цього лікаря і науковця пов'язана із медичним факультетом Харківського університету, він був його останнім деканом у буремні 1919–1920 рр., взяв участь у його трансформації в окремий навчальний заклад.

Доповіді проф. **А.С. Жаловаги** (Польща) «Роль епохи Відродження та Реформації у формуванні медичної освіти Польщі» та проф. **П.І. Химінец** (Німеччина) «Середньовічна медична освіта в німецьких університетах» показали особливості впливу пануючих соціально-політичних та релігійно-суспільних відносин на становлення та розвиток медичної освіти. Автори дійшли висновку про важливість цих факторів і що їх актуальність зберіглася у часі і дійшла до сучасності. Відповідно, медична освіта формує і засади організації та забезпечення доступності медичної допомоги, і її якості. Ці доповіді доповнила робота «Середньовічні пандемії чуми», яку презентував проф. **О.А. Опарін**. У ній на підставі комплексного аналізу в галузі всесвітньої історії, історії медицини, релігійствства проведено дослідження двох середньовічних пандемій чуми, особливостей їх поширення, перебігу і наслідків. Показаний тісний взаємозв'язок між появою пандемії чуми і відступом церкви і народу від євангельських принципів і законів.

Проф. **Ф.Я. Ступак** у роботі «Діяльність міських органів самоврядування галузі охорони здоров'я» дослідив діяльність органів місцевого самоврядування на теренах сучасної України за 1870–1914 рр. Показано що медико-соціальна допомога населенню, зокрема його малозабезпеченим прошаркам, була

Вручення диплома академіка Української академії історії медицини завідувачу кафедри історії Стародавнього світу та Середніх віків Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна Сорочану С.Б.

важливим напрямом цієї роботи. Видатки на громадську підтримку цих верств і медичну допомогу були суттєвими статтями у бюджетах міст. Одним із джерел фінансування такої допомоги були пожертви підприємців. Автор робить висновок, що на початку XX ст. міські органи самоврядування досягли суттєвих результатів у справі медико-соціальної допомоги нужденним.

Учасникам з'їзду була презентована виставка від Харківської наукової медичної бібліотеки (директор **І.О. Бражник**), присвячена цінним та рідкісним виданням із фондів бібліотеки, які ілюстрували діяльність Харківського медичного товариства за 160 років його існування. Лікар **І.В. Бобіна** презентувала матеріали щодо формування та розвитку анатомічної школи в Харківському університеті та медичних навчальних закладах України у XIX–XX ст.

Обговорення доповідей та дискусії, які відбулися після презентацій доповідей, показали актуальність обраних тем та важливість і значення для розвитку сучасної медицини, організації медичної допомоги, наукових досліджень вивчення досвіду та його аналізу, що дозволяє робити ґрунтовні прогнози та втілювати зміни, що вимагає науково-технічний прогрес та розвиток суспільства.

Була обговорена та прийнята резолюція з'їзду, у якій його учасники ще раз звертаються Міністерства освіти і науки, до медичного співтовариства із закликом повернути до складу медичних наук наукову спеціальність «Історія медицини».

Користуючись можливістю, делегати з'їзду та президія Української академії історії медицини запрошують для участі в роботі Української академії історії медицини лікарів, істориків, філософів, теологів, соціологів та представників інших спеціальностей. Більш детальну інформацію ви можете знайти у групах у Facebook «Українська академія історії медицини» та «Аналітика в охороні здоров'я».

ЗВЕРНЕННЯ ЧЕТВЕРТОГО З'ЇЗДУ ІСТОРИКІВ МЕДИЦИНИ УКРАЇНИ ДО МЕДИЧНОГО СПІВТОВАРИСТВА ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ВІДНОВЛЕННЯ НАУКОВОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ІСТОРІЯ МЕДИЦИНИ»

Дослідження історичного вітчизняного та світового досвіду є важливим чинником успішного розвитку системи охорони здоров'я України. Особливо це є актуальним сьогодні, у час реформування, коли такі аналітичні висновки спроможні забезпечити успішність складних структурних перетворень медичної галузі.

Саме історичні дослідження роблять визначальний внесок у зміст патріотичного виховання майбутніх медиків та забезпечують демонстрацію здобутків української медицини вітчизняній громадськості та світовій і європейській спільноті. Проте умови розвитку, у які поставлена сьогодні вітчизняна історія медицини як наука, є вкрай несприятливими та викликають глибоке занепокоєння.

Відповідно до чинної нормативної бази в Україні діє система, у якій одним із визначальних чинників поступу науки є написання і захист дисертацій. Ці праці містять нові обґрунтовані результати, що є суттєвими для розвитку певної наукової дисципліни. Саме з підготовкою дисертаційних робіт тісно пов'язані наукові заходи та публікації. Та що є найважливішим: вони — головний чинник розвитку науки, інструмент підготовки спеціалістів, науковців та викладачів вищої кваліфікації.

Але вітчизняний фах «Історія медицини» практично позбавлений можливості розвиватися через дисертаційний чинник.

Чому і як це сталося?

Наказом МОН України № 1462 від 21.12.2012 року «Про внесення змін до Переліку наукових спеціальностей» із групи спеціальностей 14.02.00 «Профілактична медицина» галузі «Медичні науки» виключено спеціальність 14.02.04 — «Історія медицини». Є спеціальність 07.00.07. — «Історія науки й техніки» галузі «Історичні науки», і здобувачам призначаються відповідно наукові ступені кандидата або доктора історичних наук.

Згідно з прийнятими нормами, підготовка докторів філософії (кандидатів наук) здійснюється майже винятково аспірантурою, інститут пошукачів скасований. До аспірантури з історичної спеціальності може вступити тільки магістр історії!

Отже, медику потрібно спочатку отримати фахову історичну освіту на рівні магістра. Про те, що це мало ймовірно, свідчить факт, що за минулий час із 2012 року в Україні захисту дисертації за спеціальністю «Історія науки й техніки» фаховим лікарем не відбулося жодного разу. Мотивації до цього саме у фахових медиків, які працюють у державних вищих медичних навчальних закладах або у медичних науково-дослідних установах, також немає. Там їх кар'єрне зростання заблоковане відсутністю статусу кандидата або доктора саме медичних наук.

Таке становище призвело до того, що за час дії цієї заборони майже втрачена

вітчизняна наукова школа історії медицини: в Україні залишився тільки один доктор медичних наук за спеціальністю «Історія медицини» — професор Одеського національного медичного університету **К.К. Васильєв**.

При цьому і світова, і вітчизняна практика доводить, що наука «Історія медицини» вимагає від дослідника суто медичних знань, медичної освіти. Не можна досліджувати вдосконалення медичних знань, самому їх не маючи! Не можна досліджувати методи боротьби з різними хворобами впродовж історії людства, не розуміючи процесів патогенезу, не будучи обізнаним з проявами цих захворювань, їх перебігом і результатами! Що дійсно можливо, так це складати життєписи видатних медиків, не заглиблюючись у їхню теоретичну спадщину і практичний доробок... Чим і обмежуються фахові історики у своїх роботах.

Адже у Переліку наукових спеціальностей залишилися:

08.00.01 — економічна теорія та історія економічної думки (галузь науки, за якою присуджується науковий ступінь «Економічні науки»);

09.00.05 — історія філософії (галузь «Філософські, історичні науки»);

12.00.01 — теорія та історія держави і права, історія політичних і правових учень (галузь «Юридичні науки»);

13.00.01 — загальна педагогіка та історія педагогіки (галузь «Педагогічні науки»);

19.00.01 — загальна психологія, історія психології (галузь «Психологічні науки»);

22.00.01 — теорія та історія соціології (галузь «Соціологічні науки»);

23.00.01 — теорія та історія політичної думки (галузь «Політичні, історичні науки»);

25.00.01 — теорія та історія державного управління (галузь «Державне управління»);

26.00.01 — теорія та історія культури (галузь «Історичні, філософські науки, мистецтвознавство»);

27.00.01 — теорія та історія соціальних комунікацій (галузь «Соціальні комунікації»);

27.00.04 — теорія та історія журналістики (галузь «Соціальні комунікації»).

Таким чином, вважаємо необхідним здійснити вже найближчим часом рішучі кроки до відновлення історичного напрямку медичної науки шляхом скасування наказу МОН України № 1462 від 21.12.2012 року «Про внесення змін до Переліку наукових спеціальностей» та відновити спеціальність «Історія медицини».

Пропонуємо об'єднати спеціальність «Історія медицини» зі спеціальністю «Соціальна медицина» і відкрити спеціальність «Соціальна медицина та історія медицини» (оскільки історично склалося так, що «Історія медицини» викладається на кафедрах соціальної медицини). При цьому галузь, за якою присуджуватиметься науковий ступінь, буде «Медичні науки».

Треба відновити підготовку наукових кадрів та відродити вітчизняну наукову школу цієї галузі медичної науки. Кожен день відтермінування такого рішення призводить до необоротних втрат щодо розвитку вітчизняної медичної галузі в цілому та збіднює знання світової наукової спільноти про Україну. ■